

19. 11. 2020

ID: 112120

Exekuce

Jestliže je v exekučním řízení zjištěno, že hmotněprávní úkon, který je obsahem notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, je absolutně neplatným, je nutné exekuci zastavit v celém jejím rozsahu a nelze ji ponechat v běhu pouze v její části.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 20 Cdo 1851/2020-438 ze dne 21.7.2020)

Nejvyšší soud rozhodl v exekuční věci oprávněné BTF Projekt, a. s., se sídlem v P., zastoupené JUDr. V.P., advokátem se sídlem v P., proti povinné V. K., narozené dne XY, bytem XY, zastoupené JUDr. Ing. P.M., advokátem se sídlem ve V., pro 1 100 000 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu ve Vyškově pod sp. zn. 9 EXE 1131/2012, o dovolání oprávněné proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 23. října 2019, č. j. 12 Co 417/2018-385, tak, že dovolání oprávněné se zamítá.

Z odůvodnění :

Okresní soud ve Vyškově usnesením ze dne 18. června 2018, č. j. 9 EXE 1131/2012-350, k návrhu povinné zastavil exekuci nařízenou usnesením téhož soudu ze dne 26. 10. 2012, č. j. 9 EXE 1131/2012-21, podle notářského zápisu ze dne 28. 4. 2011, sp. zn. NZ 90/2011, N 109/2011, sepsaného R.Š., notářkou se sídlem v R., a jeho pokračování ze dne 16. 5. 2011, sp. zn. NZ 111/2011, N 109/2011, k vymožení povinnosti povinné zaplatit oprávněné pohledávku ve výši 800 000 Kč, sjednaný úrok ve výši 180 000 Kč, poplatek za zřízení úvěru ve výši 120 000 Kč, úrok z prodlení ve výši 1 500 Kč za každý den prodlení za období od 29. 9. 2011 do zaplacení a k úhradě nákladů exekuce. Dovodil, že úvěrová smlouva ze dne 28. 4. 2011 uzavřená mezi oprávněnou a povinnou, jež byla hmotněprávním podkladem pro sepis výše specifikovaného notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, je smlouvou lichevní, a tedy ve smyslu § 39 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, v rozhodném znění, dále jen „obč. zák.“, absolutně neplatným právní úkonem. S názorem povinné, že předmětná úvěrová smlouva je spotřebitelským úvěrem podle tehdy platného zákona č. [145/2010](#) Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, (dále jen „zákon“), se soud prvního stupně neztotožnil, neboť dospěl k závěru, že podle § 2 písm. a) bodu 5 tohoto zákona je z jeho působnosti vyloučena.

K odvolání oprávněné Krajský soud v Brně usnesením ze dne 23. října 2019, č. j. 12 Co 417/2018-385, potvrdil usnesení soudu prvního stupně ve výroku o zastavení exekuce. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně ohledně lichevního charakteru předmětné úvěrové smlouvy uzavřené mezi oprávněnou a povinnou. Naopak nesouhlasil s tím, že by tato smlouva nebyla spotřebitelským úvěrem podle zákona. Aby došlo k vyloučení finanční služby, musí být podle § 2 písm. a) zákona splněny kumulativně dvě podmínky. Jednak se musí jednat o finanční službu poskytnutou pro účely bydlení a současně pohledávka věřitele z tohoto závazku musí být zajištěna zástavním právem k nemovitosti. Odvolací soud neshledal ani jednu podmínku za splněnou, když u první z nich nebyla naplněna účelovost úvěru, jelikož úvěrová smlouva byla uzavřena k refinancování úvěru, u něhož nebyl jeho účel ve smlouvě žádným způsobem vymezen, a v případě druhé nedošlo k zápisu zástavního práva k nemovitosti do katastru nemovitostí (nehledě na to, zda zajištění úvěru zástavním právem představovalo jednu z ve smlouvě o úvěru zakotvených podmínek pro jeho čerpání). Jelikož se tak jednalo o spotřebitelský úvěr, oprávněná nedostála své povinnosti ve smyslu § 9 zákona, když si dostatečně neověřila úvěruschopnost povinné.

Usnesení odvolacího soudu napadla oprávněná dovoláním, v němž uvedla, že :

1) napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a to jaké důsledky bude mít nenaplnění sjednaných podmínek smlouvy o úvěru, pokud se tyto podmínky současně dotýkají omezení působnosti zákona podle § 2 písm. a), a zejména jestliže nesplnění těchto podmínek je vyvoláno výlučně jednáním dlužníka (zde měla povinná provést vklad zástavního práva k nemovitosti do katastru nemovitostí dle uzavřené úvěrové smlouvy, avšak tak neučinila);

2) napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, a to tím, že poté, co shledal úvěrovou smlouvu absolutně neplatnou, měl přistoupit pouze k částečnému zastavení exekuce a exekuci ohledně částky odpovídající jistině úvěru měl „nechat aktivní“, jelikož tato částka byla povinné prokazatelně poskytnuta (měl tak posuzovanou věc překvalifikovat na bezdůvodné obohacení), k tomu oprávněná odkázala na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1934/2001, publikovaný pod č. 78/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ze dne 25. 11. 2004, sp. zn. 32 Odo 160/2002, ze dne 21. 9. 2005, sp. zn. 32 Odo 1025/2004, ze dne 28. 2. 2007, sp. zn. 26 Cdo 2729/2006, ze dne 5. 9. 2002, sp. zn. 21 Cdo 1440/2001, uveřejněný v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, svazek 20, pod C 1416, ze dne 29. 7. 2004, sp. zn. 29 Odo 84/2002, uveřejněny v časopise Soudní judikatura, ročník 2004, pod č. 182, usnesení ze dne 7. 11. 2007, sp. zn. 28 Cdo 3767/2007.

S ohledem na výše uvedené navrhl, aby dovolací soud napadené usnesení odvolací soudu zrušil a věc vrátil soudu k dalšímu řízení, případně aby rozhodl tak, že zruší usnesení soudu prvního stupně a usnesení odvolací soudu změní tak, že se návrh povinné na zastavení exekuce co do částky 800 000 Kč a k úhradě nákladů exekuce zamítá a že se exekuce částečně zastavuje co do částky ve výši 180 000 Kč, poplatku za zřízení úvěru ve výši 120 000 Kč, úroku z prodlení ve výši 1 500 Kč za každý den prodlení za období od 29. 9. 2011 do zaplacení.

Povinná ve svém vyjádření sdělila, že s podaným dovoláním oprávněné nesouhlasí a považuje rozhodnutí odvolacího soudu za správné. Navrhla, aby dovolací soud dovolání jako zjevně bezdůvodné odmítl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dovolání projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 30. září 2017 (viz čl. II bod 2 zákona č. [296/2017](#) Sb.) a po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno k tomu legitimovanou účastnicí exekučního řízení (viz § 36 odst. 2 zákona č. [120/2001](#) Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti /exekuční řád/, a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů - dále „ex. řád“) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť otázka, zda lze v případě, kdy je úvěrová smlouva, jež byla podkladem pro vydání exekučního titulu, shledána absolutně neplatnou v exekučním řízení, rozhodnout o částečném zastavení (exekuci nezastavit co do výše vymáhané jistiny pohledávky, která byla oprávněnou povinné poskytnuta), nebyla ve vztahu k notářskému zápisu se svolením k přímé vykonatelnosti dosud dovolacím soudem řešena, dospěl bez jednání (viz § 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Oprávněná dovolacímu soudu předložila otázku hmotného práva, která podle jejího názoru nebyla dosud v rozhodování dovolacího soudu řešena, a to jaké důsledky bude mít nenaplnění sjednaných podmínek smlouvy o úvěru, jestliže se tyto podmínky současně dotýkají omezení působnosti zákona podle § 2 písm. a), a zejména pokud nesplnění těchto podmínek je vyvoláno výlučně jednáním dlužníka. K tomu je nutné uvést, že v ustanovení § 2 písm. a) zákona jsou stanoveny pro vynětí z působnosti tohoto zákona dvě podmínky, které musí být kumulativně splněny, přičemž úvěrová smlouva uzavřená mezi oprávněnou a povinnou nesplňovala charakter finanční služby poskytnuté

pro účely bydlení, neboť sloužila k refinancování bezúčelového úvěru (ani formulace v úvěrové smlouvě uzavřené mezi oprávněnou a povinnou o tom, že úvěr byl poskytnut pro účely investic do nemovitosti ve vlastnictví povinné a financování úhrady splatných závazků povinné, které vznikly za tímž účelem, či jsou stejného původu, nemůže změnit skutečnost, že původní úvěr, jenž byl touto smlouvou refinancován, nebyl uzavřen k určitému účelu a byl spotřebitelským úvěrem ve smyslu zákona). Řešení předložené otázky je tak za této situace nadbytečné, protože by nemohlo zvrátit závěr odvolacího soudu, že předmětná úvěrová smlouva je spotřebitelským úvěrem podle zákona.

Dovolatelka dále namítala, že se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, když exekuci zcela zastavil a neponechal ji „aktivní“ co do výše jistiny vymáhané pohledávky, která povinné byla prokazatelně oprávněnou poskytnuta. Dovolatelkou citovaná rozhodnutí, od nichž se měl odvolací soud v napadeném rozhodnutí odchýlit, se nicméně vztahují k řízení nalézacímu, nikoliv exekučnímu. K řešení posuzované otázky tak nejsou jejich právní závěry použitelné. Dovolací soud přesto dospěl k závěru, že dovolání je v této otázce podle § 237 o. s. ř. přípustné, neboť předložená otázka je otázkou ve vztahu k notářskému zápisu se svolením k vykonatelnosti dovolacím soudem dosud neřešenou.

V projednávané věci je exekučním titulem notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsaný R.Š., notářkou v R., dne 28. 4. 2011, pod sp. zn. NZ 90/2011 a N 109/2011, s jeho pokračováním ze dne 16. 5. 2011, sp. zn. 111/2011 a N 109/2011, který obsahuje dohodu oprávněné a povinné (jako dlužníka) o uznání dluhu a splnění pohledávek věřitele, na podkladě smlouvy o úvěru ze dne 28. 4. 2011 uzavřené mezi oprávněnou a povinnou.

Podle ustálené judikatury Nejvyššího soudu je notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsaný podle zvláštního právního předpisu ve smyslu ustanovení § 40 odst. 1 písm. d) zákona č. [120/2001](#) Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů, titulem pro exekuci, jestliže splňuje formální náležitosti stanovené pro sepisování notářských zápisů o právních úkonech uvedené zejména v ustanovení § 62 a násl. zákona č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „not. ř.“), tj. obsahuje-li dohodu osoby oprávněné ze závazkového právního vztahu s osobou ze závazkového právního vztahu povinnou, v níž jsou přesně individualizovány oprávněná a povinná osoba a vyznačeny právní důvod plnění, předmět plnění (přesný obsah a rozsah plnění) a doba plnění (přesně a určitě určena doba, do které se povinná osoba zavazuje předmět plnění poskytnout oprávněné osobě), a jestliže osoba povinná v něm svolila k vykonatelnosti (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. dubna 1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98, uveřejněné pod číslem 4/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

V konstantní soudní judikatuře je též vysvětleno, že dohoda oprávněné a povinné osoby, obsažená v notářském zápisu se svolením k vykonatelnosti, nemá hmotněprávní povahu (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. srpna 2004, sp. zn. 20 Cdo 1232/2004); jde o jednu z náležitostí, kterou musí notářský zápis se svolením k vykonatelnosti obsahovat, aby byl z materiálního hlediska vykonatelný, avšak tato dohoda sama o sobě nemá za následek vznik, změnu nebo zánik práv nebo povinností účastníků právního vztahu. I když je notářský zápis se svolením k vykonatelnosti titulem pro nařízení exekuce, není rozhodnutím (nemá účinky, které zákon s rozhodnutím spojuje), a není sám o sobě samostatným zavazovacím důvodem a ani se jím nezakládá domněnka o existenci dluhu v době jeho sepsání. Skutečnost, že se osoba povinná zavázala poskytnout oprávněné osobě stanovené plnění a že dohoda o tom byla uvedena v notářském zápisu se svolením k vykonatelnosti, rovněž nepředstavuje překážku, která by bránila projednání sporu o stejné plnění před soudem.

Z uvedeného vyplývá, že notářský zápis se svolením k vykonatelnosti má jen formální charakter, a obsahuje jen takové náležitosti, které jsou potřebné k tomu, aby byl jako titul pro nařízení exekuce vykonatelný; notář jej sepíše na základě dohody oprávněné a povinné osoby, aniž by byl oprávněn

zkoumat její podklad v hmotném právu, a činí tak na základě prohlášení povinné osoby, jímž svoluje k jeho vykonatelnosti (obdobně srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2011, sp. zn. 20 Cdo 5068/2009, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. dubna 2011, sp. zn. 20 Cdo 2881/2009, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. února 2005, sp. zn. 20 Cdo 2618/2004, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 5, ročníku 2005, pod číslem 81).

Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 10. 10. 2000, sp. zn. 21 Cdo 267/2000, uveřejněném v časopise Soudní judikatura, č. 1, ročník 2001, pod č. 15, odůvodnil dále závěr, že nařídí-li soud podle notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti (§ 274 písm. e/ o. s. ř.) výkon rozhodnutí, ačkoliv oprávněný nemá na vymáhané plnění podle hmotného práva nárok, je to důvodem k zastavení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. V řízení o návrhu povinného na zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. podaného z uvedeného důvodu tedy soud musí posoudit, zda hmotněprávní úkon, jenž je podkladem pro notářský zápis se svolením k vykonatelnosti, který je exekučním titulem, je či není neplatný (tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2009, sp. zn. 20 Cdo 3326/2007).

Nejvyšší soud dospěl ke stejnému závěru jako soud odvolací, a to jestliže je v exekučním řízení zjištěno, že hmotněprávní úkon, který je obsahem notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, je absolutně neplatným, je nutné exekuci zastavit v celém jejím rozsahu a nelze ji ponechat v běhu pouze v její části (zastavit částečně podle ustanovení § 268 odst. 4 o. s. ř.). Shora uvedené vyplývá z toho, že předmětná úvěrová smlouva jakožto hmotněprávní podklad pro sepis notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti byla posuzovaná nejen s ohledem na její příslušenství, ale i k okolnostem, které vedly k jejímu uzavření (s ohledem na výše popsany formální charakter notářského zápisu) a soudy shledaly, že je jako celek pro svůj lichevní charakter neplatná. K tomuto závěru soudy dospěly po provedeném dokazování, které dovolací soud vyhodnotil jako nevybočující ze spravedlivého a občanskému soudnímu řádu odporujícímu hodnocení důkazů.

Ze všech výše uvedených důvodů je usnesení odvolacího soudu správné a Nejvyšší soud proto dovolání oprávněné podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Moderace nákladů](#)
- [Dovolání](#)
- [Procesní společenství účastníků](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Odpovědnost za škodu](#)
- [Konkurs \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Mzda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oddlužení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Význam řízení](#)